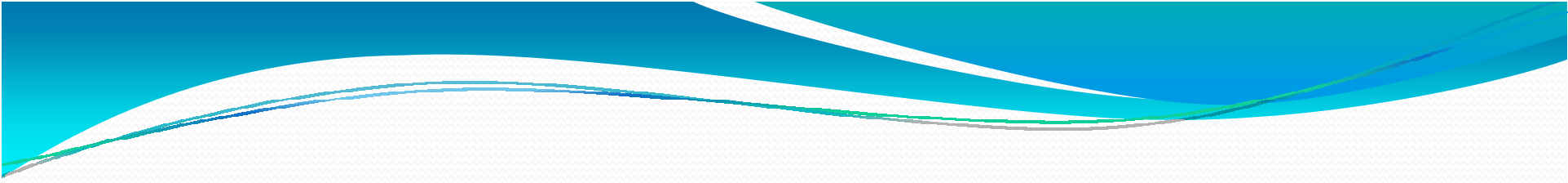

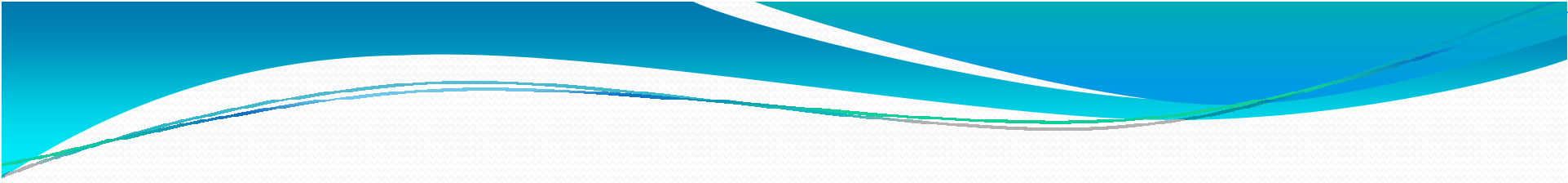
МЕТОДИКА ДОПУНСКЕ И ДОДАТНЕ НАСТАВЕ

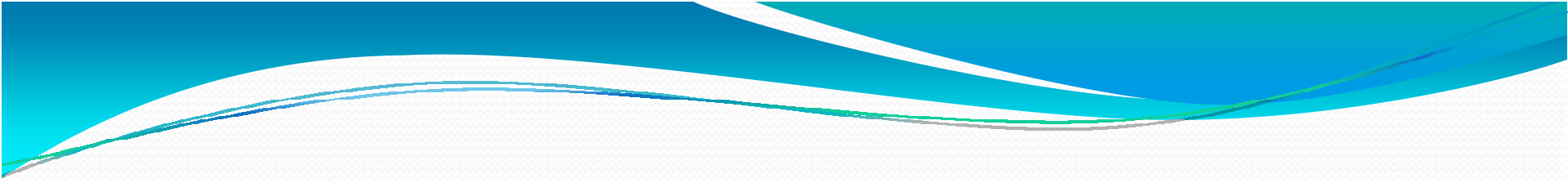
Проф.др Радомир Арсић

-
- Гарднерова теорија нас упозорава да појединац и поред високих општих интелектуалних способности, (Gardner, 1983) у различитим врстама задатака неће постићи подједнако добре резултате. То зависи од тога колико су му развијене специфичне способности (врсте «интелигенције»), а не једна општа интелигенција.

• У објашњењу тога полази од анализе неуролошког и физиолошког функционисања мозга, наводећи следеће аргументе:

1. Специфично и различито функционисање појединих подручја мозга;
2. Постојање ограничених и специфичних недостатака у функционисању код обољења (нпр. задржавање нумеричке способности и при неразумијевању вербалних симбола – приликом аfазије);
3. Постојање изразито високих способности у једном специфичном подручју (нпр. постојање опште нормалне или надпросечне развијености, уз екстремно развијене специфичне функције – код «vunderkind»);
4. Постојање велике развијености једне врло уске, изоловане способности, док су остале изразито заостале (нпр. добро памћење датума, а слаба меморија за све остало – слаба општа способност, код «idiot savants»).

-
- У корист гледишта те теорије иду и нова сазнања која откривају да и неки надарени ученици имају проблема са учењем, да припадају популацији са наглашеним специјалним карактеристикама и потребама. Обично су такви ученици у школи непрепознатљиви, јер су оптерећени двоструком изузетношћу.

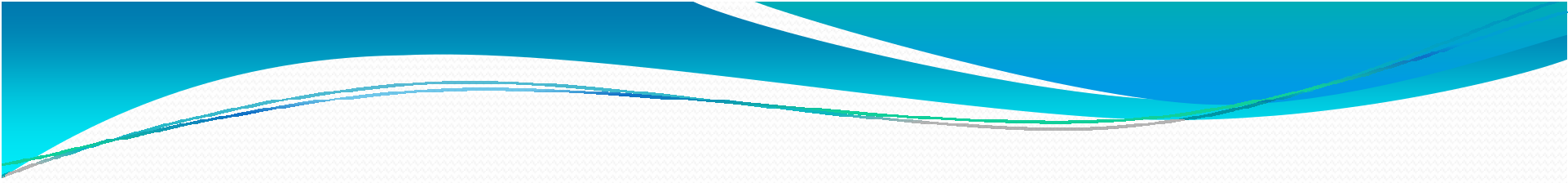
-
- Развојна истраживања француске школе (Валон, Зазо) указала су да се изражена обдареност за неку делатност развија знатно спорије код обдарених ученика, па и у биографији великог броја значајних стваралаца најчешће на неуспех у школи баш из "њихове" области (Радовановић – Квашчев, 1976; Вујовић, М. 1972).

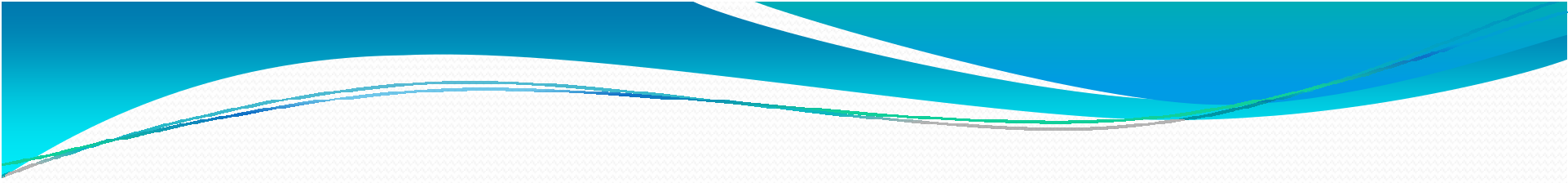

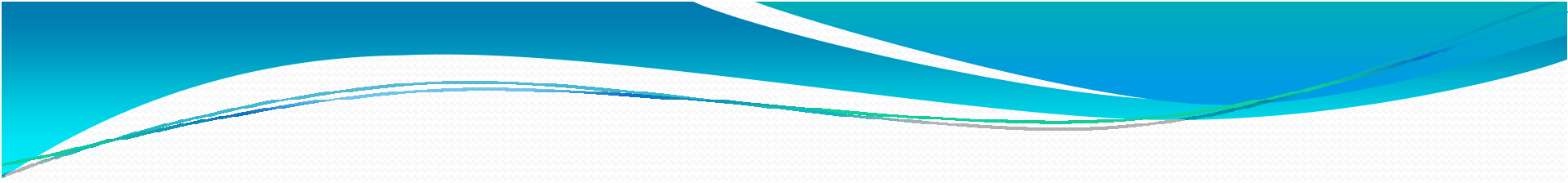
Третман и образовање натпросечне деце и деце са сметњама у учењу, која су по природи претежно *интровертна* односно *екстравертна* и талентована, посебно је питање.

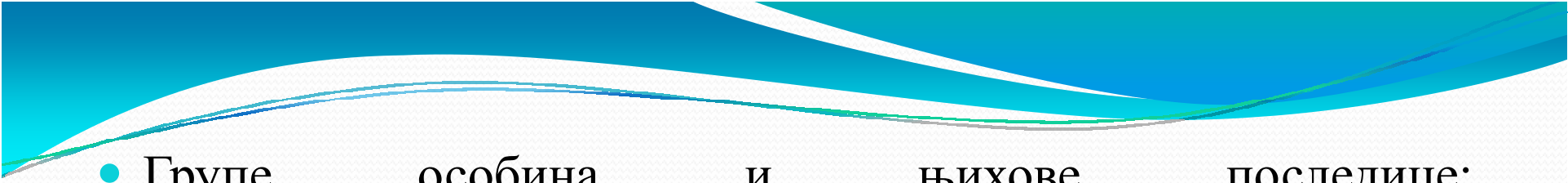
Данашњи начин живота је окренут више екстравертима него интровертима, више подстиче развој креативности него способности, више ствара услове за развој даровитости него за развој талената.

-
- Досадашња истраживања су указала да је већи дио људске популације способан за неки креативан рад. То је и природно, јер је стваралаштво једноставније на нижем нивоу, па се отвара могућност да у њему учествује бројнији део људске популације. Међутим, када су у питању највећа открића и изуми, мали је проценат способних за тако нешто.
 - Према Голтоновом (F. Galton) статистичком прорачуну, *генијални* појединци јављају се само једном у популацији од милион

-
- За развој даровитости веома је важно познавати карактеристике личности и карактеристике окружења у коме живи конкретна особа, јер оне условљавају јављање, међусобни утицај и развој мотивације и креативности.

-
- Посебно је потребно познавати карактеристике личности: слика о себи, храброст, карактер, интуиција, шарм или харизма, потреба за постизањем успеха, снага ега, осећај посвећености, особна привлачност, и карактеристике околине: социоекономско стање породице, личности родитеља, образовање родитеља, подстицање дечијих интереса, постигнуто образовање, присуственост модела улоге, физичка болест или здравље, случајни фактори (смрт, развод брака родитеља, место становања), "дух времена", итд.

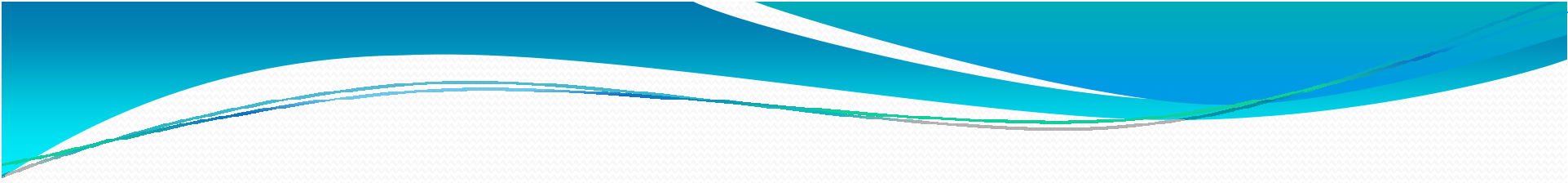
-
- Иако су даровити продукт околине, чак и више од осталих појединаца, они имају врло активан однос према својој околини. Из ње користе све оно што им је потребно. Врло је вешто прилагођавају себи, мењају и за потребе других и за потребе човечанства. Заправо, креативни ствараоци и јесу главни и највећи уређивачи људске околине.

-
- Групе особина и њихове последице:
 - **радна енергија:** виталност, елан, радна издржљивост;
 - **усмјереност циљу:** перзистенција, марљивост, преданост задатку, усмереност циљу, нагон за постигнућем, упорност;
 - **интерес** знатижеља, велики интерес, ентузијазам, фасцинираност проблемом или подручјем, заљубљеност у проблем;
 - **самоперцепција:** позитивна слика о себи, самопоштовање, самопуздање, постављање високих циљева, одсуство страха од критике, осећај властите вредности, постављање високих стандарда властитог рада;
 - **независност:** аутономија, самодостатност, доминантност и индивидуализам, самоусмереност, неконформизам, иницијативност, спремност на ризик.

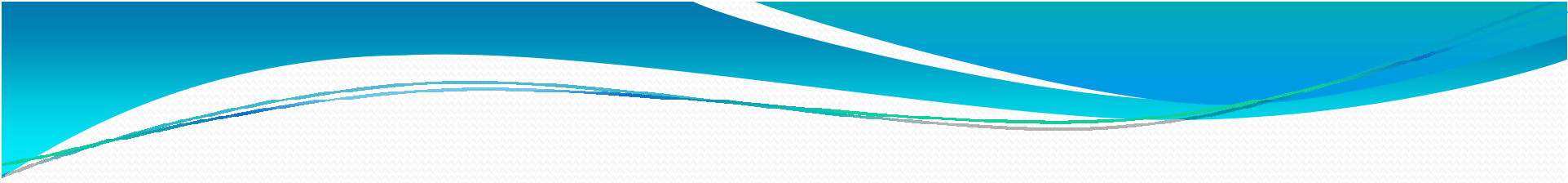

Основне форме креативности (Teulor, према: Стојаковић, П., 2000, 119):

- 1. *Експресивна креативност*** – чију садржину чини слобода изражавања и ту оригиналност и квалитет производа нису толико важни (нпр. цртежи деце).
- 2. *Продуктивна креативност*** – је виши ниво креативности у коме долази до овладавања одређеним вештинама и техникама које доводе до стварања производа.

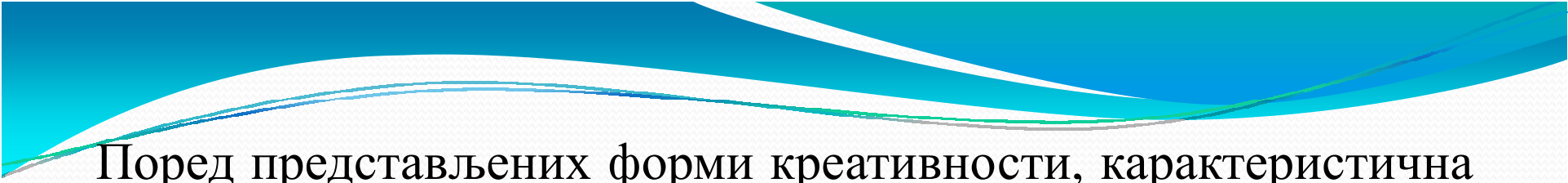

3. *Интуитивна креативност* – карактерише се досетљивошћу у руковању материјалима, опремом, техником и методама рада. Овај степен креативности садржи и флексибилност опажања нових и необичних релација између претходно одвојених делова, проналажење нових функција предмета и нових начина употребе и коришћења ствари. Овај степен не карактерише проналажење фундаменталних идеја, јер је то функција креативности вишега реда, особина проналазача и истраживача, оних који траже нове начине опажања познатих предмета и појава.

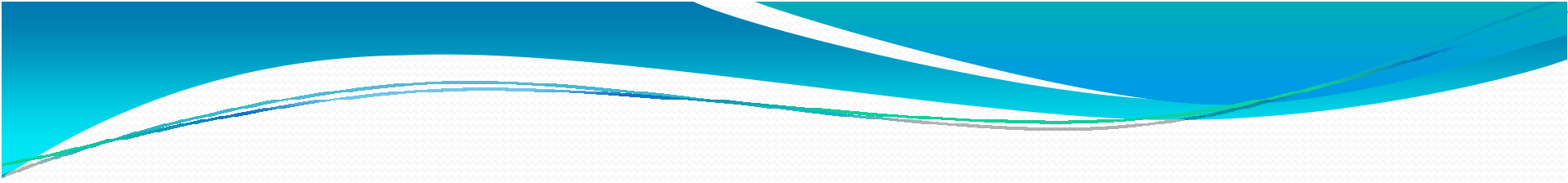
4. *Инвензивна креативност* – полази од разумевања основних принципа и води ка модификацији истих. Овај степен креативности захтева висок степен апстрактне концептуализације.

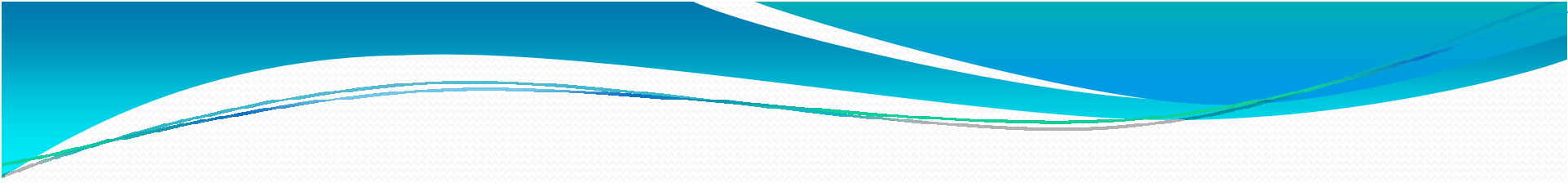
5. *Емергентна креативност* – јавља се веома ријетко и сматра се највишим ступњем, карактерише је ново откриће неког принципа који до тада није био откривен.

Поред представљених форми креативности, карактеристична је листа манифестације креативности која представља попис разлика у понашању продуктивних и непродуктивних, успешних и неуспешних надарених појединаца (према: Renzulli i Reis, 1985):

1. Флуентност, флексибилност и оригиналност мишљења;
2. Знатижеља, ментална разиграност, отвореност за ново искуство; толеранција за ово што је ново и различито у властитим и туђим мишљењима, поступцима и продукцији; спремност реаговања и ступања у акцију на неки вањски изазов или на подстицај властитих идеја и осећаја; спремност за ризик у мишљењу и акцији;
3. Самопоуздање; одсуство страха од грешака или неуспеха; независност у мишљењу;
4. Осетљивост за детаље, естетски квалитет мисли и продуката.

-
- Појам даровитости означава потенцијалне и манифестне способности и особине личности. Из потенцијалних (латентних) способности настоји се прогноzirати манифестна (појавна) даровитост. У свом појавном облику обдареност се изражава у стварању духовних и материјалних производа (креативност) и у успешној примени усвојених знања на унапређивању различитих подручја делатности.

Данас, доминирају два сасвим различита *приступа* у одређивању или процјењивању даровитости:

- Први; на даровитост се гледа као на потенцијал и о даровитости се закључује на бази постигнућа на тестовима (способности, креативности, мотивације) који мере ниво развијености способности и особина личности
- и
- Други; о даровитости појединца суде и процењују други на бази постигнућа резултата (производа, продуката) у раду, учењу и понашању у свакодневном животу.

-
- Међутим, карактеристике даровитог ученика могу се посматрати и са другачијих позиција, уважавајући другу поделу и подручја деловања ученика. Тако се даровитост може посматрати са позиција:
 - карактеристика *учења*,
 - карактеристика *стваралаштва*,
 - *социјалних* карактеристика и
 - *мотивационих* карактеристика.

Облици образовања и васпитања даровитих

1. Хомогено груписање ученика:

- према општим способностима ,
- хомогена одељења А, Б, Ц ,
- специјална одељења (QI 130 или 140 и изнад тога, или 2 % са врха ранг – листе по способностим),
- интернатски тип - према резултатима у учењу, снажно показане склоности и интересовања за одређене предмете (математика, физика, хемија, или у уметности – балет, музика и др.).

2. Делимично хомогено груписање:

- окупљање даровите деце у специјано одељење сваког дана по један сат,
- похађање специјалног одељења два пута седмично,
- рад са даровитим 200 минута седмично,
- рад са даровитим за вриеме летног распуста по 120 минута дневно у току 20 дана.

3. Редовна одељења са обогаћеним програмом:

- диференцијација ученика према интересовањима (*унутрашња диференцијација* за ученике од I до III разреда – у оквиру индивидуалног приступа ученицима,
- *спољашња диференцијација* у старијим разредима основне школе (факултативна настава, продубљено изучавање неких *блиских* предмета, нпр. физике, математике, електронике).

4. Школска акцелерација

(брже напредовање и брже завршавање школе):

- обогаћивање програма у редовном разреду (остајање цео дан у школи у редовном разреду, избор садржаја и помоћ од редовног наставника и од специјалног консултанта за изабрану област) – даровити ученици су премештани у старији разред административним путем;
- скраћено (кондезовано) време: једно полугодиште – један разред, припреман и реализован индивидуални развојни програм;
- специјални менторски рад са ученицима, а консултант и наставници су радили са даровитим ученицима;